

**NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN VE DİKKAT
EKSİKLİĞİ HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU
TANILI ÇOCUKLARIN ANLATI
ANALİZİNE DAYALI DİL BECERİLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK İNCELENMESİ***

**A Comparative Analysis of Language Skills of the Typically
Developed Children and ADHD Children by Using
Narrative Analysis**

Sonnur Işıtan**

Özcan Doğan***

ÖZET

Problem Durumu: Anlatı becerileri, çocukların akademik becerileri (okuma-yazma, dil) açısından önemlidir. DEHB olan çocukların bu tür becerilerde güçlükler yaşadıkları belirtilmektedir. Ülkemizde bu konuya yönelik sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır.

Araştırmanın Amacı: Bu araştırma, 7-9 yaş grubundaki normal gelişim gösteren ve DEHB olan çocukların öykü anlatma becerilerini değerlendirmek ve karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmaya 7-9 yaş arasındaki normal gelişim gösteren 30 çocuk ile 30 DEHB olan çocuk katılmıştır. Çalışmada “Frog where are you?” adlı yazısız resimli kitap kullanılmıştır. Çocuklardan resimlere bakarak öykü oluşturmaları istenmiştir. Çocukların anlattıkları öyküler kaydedilmiştir. Çocukların anlattıkları öyküleri değerlendirmek için araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen “Öykü Anlatma Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın analizi için SPSS 16,01 istatistik programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuçlar: Araştırma sonuçlarına göre DEHB olan çocukların öykü anlatma becerilerinin normal gelişim gösteren çocuklara göre daha zayıf olduğu bulunmuştur.

Öneriler: Öykü anlatma yönteminin çocukların dil ve akademik özelliklerini değerlendirmede faydalı bir yöntem olduğu belirtilmiştir.

---

* Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde yapılan doktora tezinin bir bölümünden özetlenerek hazırlanmıştır.

** Öğretim Görevlisi Dr, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

*** Yard.Doç.Dr. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü

Anahtar Kelimeler: Anlatı analizi, öykü oluşturma, öykü anlatma becerileri, dil becerileri, normal gelişim, DEHB.

ABSTRACT

Status of the Problem: Narrative skills are important for the children's academic skills (literacy, language). It has reported that children with ADHD have had difficulties in narrative skills. In our country there has been limited research about the subject area.

Purpose of The Study: This research was planned to examine and compare of story generation skills of the typically developed children and ADHD children between 7-9 years old.

Method of the Study: In this study there were 30 typically developed children and 30 ADHD children. In the research wordless picture book "Frog, where are you?" was used. In the study children were asked to generate a story by looking the pictures of the story book. Stories told by children were recorded. In order to analysis of the stories "Story Generation Evaluation Form" was used. This form was referred by subject specialists and prepared by the researcher. The data were analyzed by using the SPSS 16.01 computer statistical program.

Findings and Conclusions: According to the findings at the end of the research ADHD children's story generation skills were found more deficient than typically developed children.

Suggestions: Story generation method was suggested a useful method for assessing academic and language skills of the children.

Key Words: Narrative analysis, story generation, story telling skills, language skills, typically developed, ADHD.

1. GİRİŞ

Anlatı, kişinin ifade ettiği tümcelerinin birleşmesinden oluşur. Sohbetten farkı ise, olayların zamansal ve nedensel ilişkilere göre planlı bir düzende sıralanıp, metinlerle ifade edilmesidir. Anlatılar çocukların eğitimleri ve değerlendirilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Schneider ve diğ; 2003).

Araştırmacılar, anlatı analizinde en çok kullanılan yöntem olan öykü oluşturma becerileriyle ilgili olarak çeşitli çalışmalar yapmışlar ve bu becerileri kuramsal boyutta ele almışlardır. Caulfield'in (2000) belirttiğine göre öykü anlatma çocukların sözel dil ve dinleme becerilerini desteklemektedir. Bu iki temel beceri okuma ve yazma becerilerinin desteklenmesi için büyük önem taşımaktadır. Aksu-Koç'un (2005) belirttiğine göre işlevsel bellek ve dikkat problemleri olan çocukların öykü anlatma,

oluşturma becerilerinde güçlükleri bulunmaktadır. Anlatılar, sözcük bilgisi, dilin biçim bilgisi, dil yapılarını anlama ve sözcük çağrışımı değerlendirmelerinde belirleyici olmaktadır. Ayrıca, Lorch ve arkadaşlarının (1998) belirttiğine göre Low ve Durlin yaptıkları araştırma sonucunda öyküyü kavrama becerilerinin, bilişsel gelişim ve problem çözme stratejileri için temel düzenleme süreci olduğunu söylemişlerdir. Bu beceriler bu nedenle temel akademik beceriler içinde önemli belirleyicilerdir.

Lewis ve Miller'ın (1990) belirttiğine göre, dikkat eksikliği bozukluğu (DEB) çocuklarda gelişimsel döneme uygun olmayan dikkat, dürtü, aşırı hareketlilik ve kurallara uyum güçlüğü olarak tanımlanır. DEB tanılı çocuklar tüm bu semptomları gösteren çocuklar arasında heterojen bir oran göstermektedirler. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), bireyin yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayan dikkat sorunları, aşırı hareketlilik ve istekleri erteleyememe (dürtüsellik) ile ortaya çıkmaktadır. Bu bozukluğun 3 temel belirtisi vardır: (1) Dikkat eksikliği, (2) aşırı hareketlilik ve (3) dürtüsellik. DEHB'nun tanılanması günümüzde DSM-IV ve ICD-10'a göre yapılmaktadır. Tanılama kriterleri aşağıda verilmiştir:

DSM-IV DEHB Semptomları

A. (1) ya da (2):

(1) Altı ya da daha fazla dikkat eksikliği belirtisinin en az 6 aydır görülüyor olması, çocuğun gelişimsel düzeyine uygun olmaması gerekmektedir.

Dikkat Eksikliği

- a) Okul ya da diğer etkinliklerde bir işe dikkatini vermede başarısızlık
- b) Dikkatini yoğunlaştırmada güçlük
- c) Genellikle konuşulanları dinlemiyormuş gibi görünme
- d) Görev ve yönergeleri takip edememe
- e) Görev ve etkinlikleri düzenlemede güçlük
- f) Zihinsel çaba göstermesi gerektiren hoşlanmadığı görevlerden kaçınma
- g) Genellikle etkinlikleri, görev ve sorumluluklarını unutma
- h) Konu dışı alanlara dikkatini yöneltme
- i) Günlük görevlerini unutma

(2) Altı ya da daha fazla hiperaktivite-dürtüsellik belirtilerinin en az 6 aydır görülüyor olması, çocuğun gelişimsel düzeyine uygun olmaması gerekmektedir.

Hiperaktivite

- a) Eli ayağı kıpır kıpırdır

- b) Oturduğu yerde duramaz
- c) Gereksiz yere sağa sola koşturur, eşyalara tırmanır (ergenlerde ya da yetişkinlerde yorulmama hissi olarak görülebilir)
- d) Sakin bir şekilde oyun oynamakta zorlanır
- e) Sürekli hareket eder(sanki motor takılmış gibi)
- f) Sürekli konuşur

Dürtüsellik

- g) Sorulan soru tamamlanmadan yanıt verir
  - h) Sırasını beklemede güçlük çeker
  - i) Başkalarının sözünü keser ya da oyunlarda araya girer
- B.** Bazı Hiperaktivite-dürtüsellik ya da dikkatsizlik belirtileri 7 yaştan önce başlamış olmalıdır
- C.** Bazı belirtiler iki ya da daha fazla ortamda görülüyor olmalı (okul ve ev)
- D.** Sosyal, akademik ya da işle ilgili konularda klinik olarak kanıtlanabilecek düzeyde bozukluk olmalı
- E.** Bu belirtiler yalnızca bu tanı grubu içinde yer almalı başka tanı grupları içinde (Yaygın Gelişimsel Bozukluk, Şizofreni, ya da zihinsel bozukluklar) yer almamalıdır (Hallahan ve ark, 2005).

Yapılan çalışmalarda DEHB olan çocukların sözel beceriler konusunda güçlük yaşadıklarını bulmuştur. Tirosh ve Cohen (1998) yaptıkları çalışmada 6-11 yaşlar arasındaki DEHB tanılı çocukların %5-45 oranlarında dil gelişim problemleri olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca bu çocuklarda sıralama yapma ve kısa süreli belleklerinde sıkıntı yaşadıkları saptanmıştır. Tannock (2002)'e göre DEHB'li çocukların özellikle dilin kullanım (pragmatik) boyutuyla ilgili sıkıntıları olduğunu, çocukların sosyal ve öğrenmeyle ilgili konuşmaları sırasında uygun zaman ve konuşma miktarını ayarlama konusunda güçlükleri olduğunu belirtmiştir. DEHB'li çocukların özellikle dilin kullanımı açısından; 1) doğal konuşma, görevlerini yerine getirme ve oyun sırasında aşırı sözel çıktı kullanması, 2) öykü anlatma ya da yönerge verilmesi gibi planlama ve düzenleme becerisi gerektiren konularda, sözel çıktıları az ve konuşmaları daha az akıcıdır ve 3) konuşmayı başlatmada, sırayla konuşmada ve konuyla ilgili konuşmayı sürdürme ve konu değiştirme konusunda zamanı ayarlama problemleri vardır. Yine Humphries ve diğerleri (1994) yaptıkları çalışmada DEHB tanılı çocukların normal gelişim gösteren akranlarına nazaran dilin kullanım boyutuyla ilgili problemleri olduğunu, alıcı ve ifade edici dil gelişimlerinde de akranlarına göre sorunları olduğunu bulmuşlardır.

Flory ve arkadaşlarının (2006) belirttiğine göre Bruck yaptığı araştırmada DEHB olan çocukların öyküyü kavrama, fonolojik yetenekler ve sözel beceriler konusunda güçlük yaşadıklarını bulmuştur. Bu güçlüklerinde okuma bozukluğu ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Andreou ve arkadaşları (2005) yaptıkları çalışmada DEHB olan çocukların akranlarına göre sözel becerilerinin daha zayıf olduğunu, dolayısıyla öykü anlatma becerilerinin daha zayıf olduğunu bulmuşlardır. Çünkü öykü anlatma için öyküyü sözel olarak ifade etmek gerekmektedir. Öykü anlatım sırasında sözel ve fonolojik güçlükler öykünün yapısını etkilemektedir. Bu becerilerin DEHB’li çocukların okuma problemlerinin belirleyicisi olduğu, diğer anlamıyla okuma problemi olan DEHB’li çocukların öyküyü kavrama konusunda sıkıntıları olduğunu belirtmişlerdir.

Renz ve diğerleri (2003) 9-11 yaşları arasındaki DEHB’li çocukların öykü gramer yapılarını incelemek üzere çocuklara, Mecer Mayer (1969) tarafından yazılan “Frog Where Are You?” adlı resimli yazısız kitap dinletilerek çocukların dil gelişim özellikleri akranları ile karşılaştırılmıştır. Çalışma sonunda normal gelişim gösteren çocukların DEHB’li çocuklara nazaran öykü anlatma konusunda daha başarılı olduklarını bulmuşlardır.

Ülkemizde DEHB olan çocukların anlatı becerilerini değerlendiren çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Bu konuyla ilgili yapıldığı saptanan ilk çalışma Maviş ve arkadaşları (2008) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada 7-8 yaşları arasında DEHB tanılı, öğrenme güçlüğü tanılı ve normal gelişim gösteren çocuklar ile yapılmıştır. Her gruptan 9’ar çocuk olmak üzere çalışmaya 27 çocuk katılmıştır. Araştırmada Mecer Mayer (1969) tarafından yazılan “Frog Where Are You?” adlı resimli yazısız kitap kullanılmıştır. Öyküyü yeniden anlatma tekniği kullanılmıştır. Öykünün senaryosu çocuklara teyipten dinletilmiş, sonrasında ise çocuklardan kitabın resimlerine bakarak buradaki öyküyü anlatmaları istenmiştir. Araştırma sonunda öykü anlatma ve dil gelişimi ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre DEHB’li çocukların normal gelişim gösteren akranlarına göre öykü ile ilişkili isim kullanma açısından daha az başarılı oldukları, öğrenme güçlüğü bulunan çocukların DEHB olan ve normal gelişim gösteren çocuklara göre öykü anlatma ve dil becerilerinde daha geri oldukları bulunmuştur.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Öykü anlatma bilgiyi düzenleme, planlama ve kendi kendine izleme becerilerini (yürütücü işlevler) gerektirmektedir. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu olan (DEHB) çocuklar bu becerilerde güçlükler yaşamaktadırlar.

Ülkemizde anlatı analiziyle ilgili sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu nedenle bu araştırma; 7-9 yaş grubundaki normal gelişim gösteren çocukların anlatı becerileri ile Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu olan çocukların anlatı becerileri arasındaki farklar ortaya çıkarmak amacıyla planlanmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni, örnekleme, deseni, veri toplama araçları, veri toplama işlemi ve toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini Ankara İl Merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının 1., 2., ve 3. sınıflarına devam eden normal gelişim gösteren çocuklar ile yine aynı okullarda kaynaştırma programına devam eden normal zeka bölümüne sahip bileşik tip Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu tanısını almış çocuklar oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın bileşik tip Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu tanısını almış çocuklar ile ilgili grubu için Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Bölümüne gelen, bileşik tip DEHB tanılı ilköğretim 1., 2., ve 3. sınıfa devam eden, bu tanı dışında başka bir tanısı olmayan, normal zeka bölümüne sahip olduğu belirtilen 30 çocuk ile uygulama yapılmıştır. DEHB tanılı çocukların 24'ü erkek, 6'sı kızdır. Çocukların 11'i 1. sınıf, 14'ü 2. sınıf ve 5'i 3. sınıfa devam etmektedir. Normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB'li çocukların öykü anlatma becerilerinin karşılaştırılması için, çalışmaya katılan 30 DEHB'li çocuk ile aynı sınıf, cinsiyet ve devam ettikleri okul özelliğine göre eşleştirilmiş, normal gelişim gösteren çocuk grubundan 30 çocuğun (30 normal-30 DEHB'li çocuk) öykü anlatma becerileri karşılaştırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma karşılaştırılmalı desende yürütülmüştür. Normal gelişim gösteren çocukların ve DEHB tanılı çocukların öykü anlatma becerileri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Yazısız Resimli Kitap

Bu çalışmada çocukların öykü anlatmaları için Mercer Mayer tarafından 1969 yılında yazılan "Frog Where Are You?" (Kurbağa neredesin?) adlı yazısız 24 sayfalık resimli kitaptan faydalanılmıştır.

3.4.2. Öykü Anlatma Değerlendirme Formu

Araştırmada normal gelişim gösteren ve DEHB tanılı çocukların öykü anlatma becerilerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından "Öykü Anlatma Değerlendirme Formu" geliştirilmiştir.

3.5. Aracın İçerik Geçerliliği Çalışması

Hazırlanan kontrol listesi ile ilgili olarak içerik geçerliği çalışması yapılmıştır. Bunun için “Öykü Anlatma Değerlendirme Formu” için beş uzmanın görüşüne başvurulmuş, uzmanlardan hazırlanan kontrol listesinin maddelerinin öykü anlatma becerileri için uygun ve anlaşılır olup olmadığına dair değerlendirmeleri ve anlaşılır ve uygun olmayan maddeler için önerilerini bildirmeleri istenmiştir. Bu uzmanlar üniversitelerin psikoloji, yabancı diller ve özel eğitim bölümlerinde öğretim üyeleri olup, anlatı analizi ile ilgili çalışma yapan uzmanlardır. Uzmanlardan alınan görüşler sonucunda bazı maddeler yeniden düzenlenmiş ve uygun görülen eklemeler yapılmıştır.

3.5.1. Aracın İç Tutarlılık Çalışması

Geliştirilen aracın iç tutarlılık çalışması için verilerin çözümlenmesi SPSS 16.01 paket programı ve Office 2007/Excell programları ortamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada güvenilirliğin saptanması için Kuder-Richardson 20 formülü kullanılarak, EXCELL programı ile analiz edilmiştir. Kuder Richardson 20 formülü, doğru cevaplara 1 puan, yanlış ve boş bırakılan maddelere 0 puan verilerek uygulanmakta olup, (Tekin, 2004) formülü aşağıdaki gibidir. KR-20: $r_x = n/n-1[1-\Sigma p.q/s^2]q$

3.5.2. Araca İlişkin Güvenirlik Hesaplaması Sonuçları

116 maddeden oluşan ön deneme kontrol listesinin ilk analizinde madde güçlük indisi ve madde ayırıcılık gücü indisi düşük çıkan 19 madde kontrol listesinden çıkarılmıştır. Çıkarılan maddeler sırasıyla şöyledir; giriş bölümünde “öyküyü başlatan olay” kısmından 1 madde, gelişme bölümünde “karşılaşılan engellere karşı eylemler” kısmından 2 madde, sonuç kısmından 1 madde, hatalar kısmından 2, resimleri farklı isimlendirme kısmından 2 madde, değerlendirme soruları kısmından 3 soru ve bu soruların yanıtını oluşturan 8 maddedir. Kalan maddelerle yapılan ikinci analizden elde edilen sonuç Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Nihai Aracın Analizi

N	Madde Sayısı	KR-20 Güvenirlik Katsayısı
120	97	82,147

3.5.3. Aracın Bölümleri

Araştırmada çocukların anlattıkları öyküleri değerlendirmek amacıyla kullanılan “Öykü Anlatma Değerlendirme Formu ” toplam 97 maddeden oluşmaktadır. Kontrol listesi öykünün giriş, gelişme, sonuç, öyküyü kavrama, hatalar ve değerlendirme soruları kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümler dışında öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı ile ilgili 15 madde bulunmaktadır.

Giriş bölümü: Giriş bölümü, öyküdeki kişilerin/yerin tanıtımı (4 madde), zamanın belirtilmesi (2 madde), öyküyü başlatan olay (6 madde), giriş bölümü içsel tepki (2 madde) ve plan/amaç (1 madde) kısımların oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 15 madde bulunmaktadır.

Gelişme bölümü: Gelişme bölümü öyküdeki girişim/eylemlerin anlatıldığı bölümdür. Bu bölüm arama eylemi (7 madde) ve karşılaşılan engellere karşı eylemler (12 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 19 madde bulunmaktadır.

Sonuç bölümü: Sonuç bölümü sonuçtaki olaylar (4 madde) ve sonuç içsel tepkisi (2 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 6 madde bulunmaktadır.

Öyküyü kavrama bölümü: Öykü girişi(6 madde), karakterlerin karşılaştığı engelleri söyleme (8 madde) ve öyküdeki ayrıntıları fark etme (5 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 19 madde bulunmaktadır.

Hatalar bölümü: Bu bölüm hatalar (4 madde) ve resimleri farklı isimlendirme (4 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 8 madde bulunmaktadır.

Değerlendirme soruları: Bu bölümde çalışmaya katılan çocuklara öykü anlatıktan sonra öykü ile ilgili 9 soru sorulmuştur. Çocukların verdikleri cevaplar toplamda 30 madde ile değerlendirilmiştir.

3.5.4. Öykünün Biçim Analizi

Araştırmada çocukların öyküleri dil açısından aşağıdaki özellikler bakımından incelenmiştir.

- Öykü uzunluğu:* Bu bölümde çocukların anlattıkları öykülerden faydalananak ile ilgili sayısal verileri içeren C Birim sayısı, basit sözcük sayısı, toplam sözcük sayısı, farklı sözcük sayısı, farklı sözcük oranı, toplam sözcük sayısı, tamamlanmış anlaşılır sözcük sayısı, farklı anlamlı sözcük oranı, tekrarlanan sözcük sayısı, tekrarlanan sözcük oranı maddeleri bulunmaktadır.
- Öykü anlatma hızı:* Bu bölümde; zaman (saniye), sözcük söyleme hızı, anlamlı sözcük kurma hızı, sözcük söyleme hızı, farklı sözcük söyleme hızı maddeleri bulunmaktadır.

3.6. Veri Toplama İşlemi

Pilot Çalışma: Araştırmayla ilgili 7-9 yaş grubundaki normal gelişim gösteren 6 çocuk (her yaş grubundan 1 kız 1 erkek) ve Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu tanısını almış 10 yaşındaki 1 erkek çocuk ve 9 yaşında öğrenme güçlüğü bulunan 1 kız çocuk ile pilot çalışma yapılmıştır. Yapılan pilot çalışma sonunda çocuklara verilecek yönergeler belirlenmiş, öykü ile ilgili sorulacak değerlendirme sorularına karar verilmiş, kitabın bu yaş grubundaki çocuklar için uygun olup olmadığı test edilmiştir.

Araştırma Uygulaması: Araştırmacı çalışma katılımcı çocukla birlikte bir odada yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. “*Kurbağa Neredesin? (Frog,*

where are you?) başlıklı kitap her bir çocuğa verilerek, öykü kitabının bir çocuk, onun köpeği ve evlerinde besledikleri bir kurbağa ile ilgili olduğu söylenmiş, çocuktan önce kitabın tamamına bakması, kitabın resimlerini incelemesi, sonrasında nasıl bir öyküsü olabileceğini düşünmesi istenmiştir. Böylelikle çocuklardan kitaba bakarak öykü anlatması istenmiştir. Uygulama sırasında çocukların anlattıkları öyküler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir.

3.7. Veri Analizi

Öykü örneklerinin yazıya aktarılması (Transkripsiyonu): Araştırmada ses kayıt cihazına kaydedilen öyküler, araştırmacı tarafından dinlenerek yazıya aktarılmıştır. Başka bir uzman tarafından ses kayıtlarının % 30'u dinlenmiş ve gözlemciler arası güvenilirlik çalışması sonucunda fikir birliği; 0,9711 (ranj %86,9-100,0 arası) olarak bulunmuştur.

Verilerin değerlendirilmesi: Yazıya aktarılan öyküler araştırmacı tarafından "Öykü Anlatma Değerlendirme Formu"na göre değerlendirilmiştir. Başka bir uzman tarafından yazıya aktarılan öykülerin % 30'u kontrol listesine göre değerlendirilmiş ve gözlemciler arası güvenilirlik çalışması sonucunda fikir birliği 0,9913 (ranj %90,1-100,0) olarak bulunmuştur. Verilerin değerlendirilmesi için SPSS 16.01 paket programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 4.1. Normal Gelişim Gösteren Çocuklar İle Dehb Olan Çocukların Öykünün Giriş, Gelişme Ve Sonuç Bölümlerini Anlatma Becerilerinin Ki-Kare Sonuçları

Öykü Bölümleri		
Giriş Bölümü	X ²	p
Kişi ve yer tanıtımı	0,06	0,79
Kurbağanın konumu	6,23	0,012*
Zamanı belirtme	4,450	0,108
Öyküyü başlatan olay	16,905	0,005
Plan/Amaç	9,982	0,076
İçsel Tepki	5,711	0,017
Giriş bölümü toplamı	11,108	0,349
Gelişme Bölümü	X ²	p
Arama eylemi	19,098	0,008
Karşılaşılan engeller	15,036	0,131
Girişimde bulunma	21,700	0,153
Gelişme bölümü toplamı	21,700	0,153
Sonuç Bölümü	X ²	p
Sonuç olayı	5,613	0,230
Sonuç içsel tepki	0,693	0,405
Sonuç bölümü toplamı	6,746	0,240

*p<0,05

Tablo 1.'de normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB olan çocukların öykünün giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini anlatmalarının karşılaştırılmaları verilmiştir. Buna göre; öyküdeki kişilerin ve yer tanıtımı kısmında kurbağanın konumu, öyküyü başlatan olay ve içsel tepki kısımlarında normal gelişim gösteren çocuklar daha yüksek puan almışlar ve bu farklılık anlamlı çıkmıştır ($p<0,05$). Giriş bölümünün diğer maddelerinde normal gelişim gösteren çocuklar DEHB olan çocuklardan daha yüksek puan almışlar ancak bu fark anlamlı çıkmamıştır. Öykünün gelişme bölümünün sonuçlarına göre; arama eylemi ve karşılaşılan eylemleri söyleme kısmında normal gelişim gösteren çocuklar genel olarak DEHB'li çocuklara göre daha yüksek puanlar almışlardır. Arama eylemi kısmında normal gelişim gösteren çocuklar DEHB olan çocuklardan daha başarılı olmuşlardır ve gruplar arasında anlamlı farklılık çıkmıştır ($p<0,05$). Öykünün sonuç bölümü karşılaştırma sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı fark çıkmamıştır ($p<0,05$).

Konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalara bakıldığında; Maviş ve arkadaşları (2008) DEHB olan çocukların normal gelişim gösteren akranlarına göre giriş bölümünde kullandıkları cümle sayıları arasında farklılık bulunmamıştır. Ayrıca Skowremek, Leichtman ve Pillemer (2008) DEHB'li çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında zamanı belirtme konusunda farklılık bulunmamışlardır. Renz ve arkadaşları (2003) "Kurbağa Neredesin?" kitabını kullanarak 9-11 yaş grubundaki çocuklarla yaptıkları çalışmada öykü anlatım becerilerinde giriş bölümünde DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında, karakterler hakkında bilgi verme, zamanı belirtme, öyküyü başlatan olay, içsel tepki ve yeri belirtme konusunda fark bulunmamıştır. Buna zıt olarak ise Marton ve arkadaşları (2009) yaptıkları çalışmada, anne ve babaların belirttiğine göre DEHB'li çocukların empati becerileri normal gelişim gösteren çocuklara göre daha zayıftır. Sosyal bakış açısı alma (social perspective taking) davranışları olan başkalarının duygu ve düşüncelerini anlama konusunda gelişimsel olarak yaşlarından beklenen becerileri zayıf olduğu bulunmuştur. Bu sebeple bu farklılıklar onların dil, zeka ve davranış kontrolü açısından güçlük yaşamalarına sebep olmaktadır.

Ancak yapılan bazı çalışmalarda DEHB olan çocukların öykü anlatma becerilerinde normal gelişim gösteren çocuklara nazaran bazı değişkenler açısından farklılık gösterdikleri bulunmuştur. Konuyla ilgili olarak John (2001) yaptığı çalışmada DEHB'li çocukların normal gelişim gösteren çocukların öykülerine göre giriş bölümünde daha az öykü ile ilgili bilgi verdiklerini belirtmiştir.

Bir diğer çalışmada, Skowremek, Leichtman ve Pillemer (2008) 10-12 yaşları arasındaki çocukların anne-babalarına anket uygulamışlar, buna göre; öykü anlatma, öyküden bahsetme konularında DEHB'li çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında farklılık bulunmamışlardır. Yine Flory ve arkadaşları (2006) girişim/eylemleri belirtmede DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında, farklılık olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Yapılan araştırma sonucuna göre DEHB olan çocukların normal gelişim gösteren çocuklara göre daha az başarılı olmasının, DEHB olan çocukların detaylara odaklanma konusunda güçlüklerinin olması ve onların resimlerdeki tüm detaylara odaklanmalarını güçleştirdiği düşünülebilir.

Yine, Maviş ve arkadaşları (2008) normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB olan çocukların sonuç bölümünde kullandıkları cümle sayıları arasında farklılık bulunmamıştır. Ayrıca Flory ve arkadaşları (2006) sonuçları belirtmede (çocuğun kurbağayı alıp eve götürmesi) DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında, farklılık olmadığını ileri sürmüşlerdir. Bu bulgulara zıt olarak John (2001) yaptığı çalışmada DEHB'li çocukların normal gelişim gösteren çocukların öykülerine göre sonuç bölümünde daha az öykü ile ilgili bilgi verdiklerini belirtmiştir. Yine Renz ve arkadaşları (2003) öykü anlatım becerilerinde sonuç bölümündeki olayları ifade etmede (çocuğun kurbağayı alıp eve götürmesi) DEHB olan çocukların daha zayıf olduklarını belirtmişlerdir.

Öykünün sonuç bölümü problemin çözüme kavuştuğu ve öykünün sonlandığı bölümdür. Bu bölümde fazla bilgi yer almamaktadır. Bu nedenle DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında farklılık olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.2. Normal Gelişim Gösteren Çocuklar İle DEHB Olan Çocukların Öyküyü Kavrama Ve Hatalar Bölümlerinin Ki-Kare Sonuçları

Öykü Bölümü	X ²	p
Öyküyü Kavrama		
Olayları tanımlama	9,034	0,011
Öyküdeki karakterlerin karşılaştığı engelleri tanımlama	14,957	0,037
Öyküdeki ayrıntıları fark etme	17,533	0,004
Hatalar	X ²	p
Olay sıralama	-	-
Farklı yorumlama	3.26	0.071
Değiştirme	0.00	1.00
Konudan uzaklaşma	5.45	0.020*
Resimleri farklı isimlendirme	3,319	0,345

*p<0,05

Tablo 2.'de normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB olan çocukların öyküyü kavrama ve hatalar bölümü karşılaştırılmıştır. Buna göre "olayları tanımlama" öyküdeki karakterlerin karşılaştığı engelleri söylemede ve ayrıntıları fark etme kıs-

mında normal gelişim gösteren çocuklar DEHB olan çocuklara göre daha başarılı olmuşlardır ve aradaki farklılık anlamlı çıkmıştır. Tablo bulgularına göre DEHB olan çocuklar “konudan uzaklaşma” maddesinde normal gelişim gösteren çocuklara göre daha fazla hata yaptıkları ve bu farklılığın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Diğer maddeler için normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB’li çocuklar arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır.

Lorch ve arkadaşlarının belirttiğine göre (1998) Zental’ın DEHB’li çocukların öykü kavrama becerilerine yönelik yapmış olduğu çalışma sonucunda DEHB’li çocukların ürettikleri öykünün daha kısa olduğunu bulmuştur.

Fakat Maviş ve arkadaşları (2008) DEHB’li çocuklar ile normal gelişim gösteren çocukların yorum cümleleri arasında farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Yine John (2001) yaptığı çalışmada DEHB’li çocukların normal gelişim gösteren çocukların öykülerine göre öyküyü kavrama bölümlerinde farklılık çıkmamıştır. Bununla ilgili olarak DEHB olan çocukların öyküyü kavrama ile ilgili becerilerde yaşadıkları güçlüklerin dikkatlerini konuya tam olarak odaklayamamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Ancak yapılan çalışmalara bakıldığında genel olarak DEHB olan çocukların öykü anlatımı sırasında daha fazla hata yaptıkları bulunmuştur. Renz ve arkadaşları (2003) yaptıkları çalışmada DEHB’li olan çocukların öykü anlatımları sırasında öyküye yanlış başlama ve bol tekrar etmelerinin olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca çocukların belirsiz cümle ile konuştukları, çıkarımda bulunamadıkları bulmuşlardır.

Purvis ve Tannock (1997) 7-11 yaş grubundaki çocuklarla yaptıkları çalışma sonunda DEHB’li çocukların öyküyü yeniden anlatma becerilerini, okuma bozukluğu olan ve normal gelişim gösteren çocuklar ile karşılaştırmışlardır. Buna göre; DEHB olan çocukların öykü anlatma ile ilgili hata yapma sayılarının daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Bu farklılıklar istatistiksel açıdan anlamlı çıkmamıştır. Diğer hata ile ilgili becerilerde ise; öyküdeki olayları sıralama, yanlış yorumlama, değiştirme, anlaşılır olmayan bilgi verme konusunda normal gelişim gösteren çocuklardan daha fazla puan aldıkları ve bu farklılığın anlamlı olduğu saptanmıştır.

Skowremek, Leichtman ve Pillemer (2008) DEHB’li çocukların normal gelişim gösteren çocuklara göre isimleri hatırlamada daha başarısız oldukları bulunmuşlardır. Yine Renz ve arkadaşları (2003) ve Flory ve arkadaşları (2006) öykü anlatım becerilerinde hata yapmada, konudan uzaklaşma konusunda DEHB olan çocukların daha fazla hata yaptıklarını bulmuşlardır.

Tablo 4.3. Normal Gelişim Gösteren Çocuklar İle Dehb Olan Çocukların Değerlendirme Soruları Bölümünün Ki-Kare Sonuçları

Değerlendirme Soruları		
	X ²	p
Öyküye isim verme	1,96	0,161
Öyküdeki kişileri söyleme	16,905	0,005
Öyküyü başlatan olayı tanımlama	9,93	0,002
Kurbağa kaçınca çocukla köpeğin eylemlerini tanımlama	1,01	0,313
Kurbağayı arama yerlerini söyleme	11, 648	0,020
Karşılaşılan engelleri tanımlama	8,863	0,115
Çocuğun duyguları (giriş bölümü)	2,06	0,150
Çocuğun duyguları (sonuç bölümü)	2,85	0,091
Kurbağanın kaçış sebebini söyleme	1,07	0,301
Değerlendirme soruları toplamı	18,867	0,170

*p<0,05

Tablo 3'e bakıldığında değerlendirme soruları bölümündeki karşılaştırmalar görülmektedir. Buna göre; öyküdeki kişileri söyleme, kurbağayı arama yerlerini söyleme ve öyküyü başlatan olayı tanımlama kısmında normal gelişim gösteren çocuklar daha başarılı olmuşlar ve fark anlamlı bulunmuştur (p<0,05).

Konuyla ilgili olarak, Skowremek, Leichtman ve Pillemer (2008) 10-12 yaşlar arasındaki çocuklar ile yaptıkları çalışmada, DEHB'li çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında sorulan sorulara cevap verme ve detayları hatırlama açısından farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

Houghton ve arkadaşları (2008) 8-12 yaşlar arasındaki DEHB olan ve normal gelişim gösteren çocuklar ile yaptıkları çalışma sonunda öyküyü yeniden anlatma becerileri karşılaştırılmıştır. Buna göre DEHB olan çocukların öyküdeki olayları işleyen bellekle ilgili güçlük yaşamalarından dolayı daha az hatırladıkları bulunmuştur.

John (2001) ise yaptığı çalışmada DEHB’li çocukların normal gelişim gösteren çocukların öykülerine göre yorum sorularını cevaplamalarında farklılık çıkmamıştır. Yine Wassenberg ve arkadaşları (2010) 8-16 yaşları arasındaki bileşik tip DEHB olan çocukların sözel dil becerilerinin (akıcılık ve dili kavrama) normal gelişim gösteren akranlarına göre arada farklılık olmadığını, ancak sorulan soruları yanıtlamak için DEHB’li çocukların daha fazla zamana ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.4. Normal Gelişim Gösteren Çocuklar İle DEHB Olan Çocukların Öykü Uzunluğu Ve Öykü Anlatma Hızı Değişkenlerinin Levene Varyans Homojenliği Testi Sonuçları

Levene Varyans Homojenliği Testi	F	df1	df2	Sig.
C birim sayısı	2,234	1	58	0,140*
Basit sözcük sayısı	,635	1	58	0,429*
Toplam sözcük sayısı	2,899	1	58	0,094*
Farklı sözcük sayısı	4,232	1	58	0,054*
Farklı sözcük oranı	5,181	1	58	0,027*
Toplam sözcük sayısı	,385	1	58	0,537*
Tamamlanmış anlaşılır sözcük sayısı	,046	1	58	0,830*
Farklı anlamlı sözcük oranı	8,942	1	58	0,054*
Tekrarlanan sözcük sayısı	1,978	1	58	0,165*
Tekrarlanan sözcük oranı	2,420	1	58	0,125*
Zaman (saniye)	,004	1	58	0,950*
Sözcük söyleme hızı	,882	1	58	0,352*
Anlamlı sözcük kurma hızı	,540	1	58	0,465*
Sözcük söyleme hızı	2,916	1	58	0,093*
Farklı sözcük söyleme hızı	,017	1	58	0,897*

* $p > 0,05$

Tablo 4’te öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı ile ilgili değişkenler sürekli verilerden oluşmaktadır. Bu değişkenlerin tanıya göre normal dağılım gösterip göstermediği Levene Varyans Homojenliği Testi ile incelenmiştir. Buna göre tüm değişkenler için $p > 0,05$ olduğundan varyansların dağılımı homojendir.

Tablo 4.5. Normal Gelişim Gösteren Çocuklar İle DEHB Olan Çocukların Öykü Anlatma Becerilerinin (Öykü Uzunluğu Ve Öykü Anlatma Hızı Bölümleri) Karşılaştırılması

Öykü Uzunluğu	Gruplar	n	X	S	sd	F	P
1. C Birim sayısı	NG	30	14.73	6.58	1-58	15.20	0.000*
	DEHB	30	8.96	4.72			
2. Basit Sözce Sayısı	NG	30	29.50	12.78	1-58	1.76	0.189
	DEHB	30	33.73	11.86			
3. Toplam sözcük sayısı	NG	30	227,3	73.60	1-58	6.53	0.013*
	DEHB	30	185,6	50.75			
4. Farklı sözcük sayısı	NG	30	86.36	23.04	1-58	9.99	0.002*
	DEHB	30	70.50	14.98			
5. Farklı sözcük oranı	NG	30	38.95	5.12	1-58	0.06	0.796
	DEHB	30	38.43	9.78			
6. Toplam sözce sayısı	NG	30	45.36	14.99	1-58	0.53	0.468
	DEHB	30	42.80	12.07			
7. Tamamlanmış anlaşılır sözce sayısı	NG	30	42.33	13.55	1-58	3.19	0.079
	DEHB	30	36.36	12.27			
8. Farklı anlamlı sözce oranı	NG	30	93.39	5.10	1-58	8.83	0.004*
	DEHB	30	85.23	14.14			
9. Tekrarlanan sözcük sayısı	NG	30	15.73	12.53	1-58	1.23	0.271
	DEHB	30	20.06	17.30			
10. Tekrarlanan sözcük oranı	NG	30	6.45	5.05	1-58	5.34	0.024*
	DEHB	30	10.68	8.65			
Öykü Anlatma Hızı	Gruplar	n	X	S	sd	F	P
11. Zaman (saniye)	NG	30	206,3	66.17	1-58	2.82	0.136
	DEHB	30	232,0	65.76			
12. Sözce söyleme hızı	NG	30	13.43	2.75	1-58	9.33	0.003*
	DEHB	30	11.30	2.65			
13. Anlamlı sözce kurma hızı	NG	30	12.58	2.71	1-58	18.04	0.000*
	DEHB	30	9.61	2.70			
14. Sözcük söyleme hızı	NG	30	65.81	9.24	1-58	31.19	0.000*
	DEHB	30	49.58	12.95			
15. Farklı sözcük söyleme hızı	NG	30	25.87	5.01	1-58	28.30	0.000*
	DEHB	30	19.04	4.93			

NG: Normal gelişim gösteren çocuk

DEHB: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Tanılı Çocuklar

* $p < 0,05$

Tablo 5'te öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı bölümlerine ilişkin puanlar üzerinde yapılan MANOVA sonuçları, normal gelişim gösteren ve DEHB olan çocukların bazı değişkenler bakımından anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır [Wilks Lambda (λ) =0.421, F (15, 44)=4.04, p<01]. Bu bulgu, her bir bağımlı değişkene ilişkin elde edilen puanlardan oluşan doğrusal bileşenden elde edilecek puanların öğrencilerin normal gelişim ya da DEHB olma durumlarına bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Buna göre, öykü uzunluğu bölümünde "Tekrarlanan sözcük oranı" maddesinde DEHB öğrencileri lehine (F (1, 58)= 5.34, p=0.024<0.05) 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık gösterirken, "C birim sayısı" (F(1, 58)=15.20, p=0.000<0.05), "Toplam sözcük sayısı" (F(1, 58)=6.53, p=0.013<0.05), "Farklı sözcük sayısı" (F (1, 58)= 9.99, p=0.002<0.05), "Sözce söyleme hızı" (F (1, 58)= 9.33, p=0.003<0.05), "Anlamlı sözce kurma hızı" (F91, 58)= 18.04, p=0.000<0.05), "Sözcük söyleme hızı" (F(1, 58)= 31.19, p=0.000<0/05) ve "Farklı sözcük söyleme hızı" (F(1, 58)= 28.30, p=0.000<0.05) maddelerinde normal gelişim gösteren çocuklar lehine 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu maddeler dışındaki diğer madde puanları arasında her iki grup çocukları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Breznitz (2003) yaptığı çalışmada DEHB'li çocukların zaman olarak daha yavaş konuştuklarını, konuşurken daha fazla duraksadıklarını bulmuştur. John (2001) yaptığı çalışmada DEHB'li çocukların normal gelişim gösteren çocukların öykülerine göre zaman bakımından daha kısa sürede olduğunu ileri sürmüştür.

Bu konuyla ilgili olarak Wassenberg ve arkadaşları (2010) DEHB'li çocukların daha yavaş konuştuklarını belirtmişlerdir. Ancak Redmon (2004) yaptığı çalışmasında arada anlamlı farklılık olmasa da DEHB'li çocukların daha hızlı konuştuklarını bulmuştur.

Purvis ve Tannock (1997) DEHB'li çocukların öykü anlatım sırasında kullandıkları C-birim ve cümle sayılarının normal gelişim gösteren çocuklardan daha az olduğunu bulmuşlardır.

Araştırma bulguları ile örtüşmeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Maviş ve arkadaşları (2008) DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocukların toplam sözce sayıları arasında bir farklılık bulmamışlardır. Yine toplam sözcük sayılarında, farklı sözcük sayılarında, farklı sözcük oranı arasında farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

Yine, Mathers (2006) 8-12 yaşlar arasındaki çocuklarla yaptığı çalışmada DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocukların öykü anlatım sırasında kullandıkları toplam sözce sayıları ve toplam sözcük sayıları oranlarında anlamlı farklılık bulmamıştır. Redmond (2004) DEHB'li çocukların normal gelişim gösteren akranlarına göre kullandıkları sözcük ve sözce sayıları, farklı sözcük sayıları arasında fazla bir farklılık olmadığını bulmuştur. Ancak DEHB'li çocukların sözcük üretimi konusunda güçlükleri olduğunu belirtmiştir.

Bu çalışmalara ek olarak Skowremek, Leichtman ve Pillemer (2008) DEHB’li çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında cümle sayısı, kelime sayısı ve tanımlamalar açısından farklılık bulunmamıştır.

Mathers (2006) 8-12 yaş arasındaki çocuklarla yaptığı çalışmada öykü anlatım sırasında DEHB’li çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklara göre sözce sayıları, farklı sözcük sayıları ve toplam kelime sayıları arasında fark bulunmamıştır.

Flory ve arkadaşları (2006) DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında cümle sayıları arasında farklılık olmadığını ancak tekrarlı ifade kullanımlarının daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir.

Jakobson ve Kikas’ın (2007) 7-10 yaş arasındaki çocuklarla yaptıkları çalışmada sözel becerilerde bileşik tip DEHB’li çocukların normal gelişim gösteren çocuklardan daha zayıf olduklarını bulmuşlardır.

Wassenberg ve arkadaşları (2010) DEHB olan çocukların dil alanında yaşadıkları güçlüklerin her dönemde olduğunu, bu durumun ise DEHB’nun gelişimsel bir bozukluk olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Barkley’e göre (1997) DEHB olan çocukların, davranış kontrolü ya da kural ve yönergelere uygun davranmak için içsel konuşmanın düzenlenmesi anlamına gelen öz düzenleme (self regulation) becerilerinde yetersizlikleri bulunmaktadır. DEHB olan çocukların bu tür problemlerinin ise dilin kullanım boyutu ve üst biliş becerilerde yaşadıkları sıkıntılardan kaynaklandığı belirtilmiştir. Dil gelişimindeki bu tür güçlükler DEHB olan çocukların dolayısıyla öykü anlatma becerileri üzerinde olumsuz etkilere sebep olabilmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, 7-9 yaş grubundaki normal gelişim gösteren ve DEHB olan çocukların öykü anlatma becerileri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçları aşağıda özetlenmiştir:

Normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB olan çocukların öykünün giriş bölümünü anlatma becerileri karşılaştırması yapılmıştır. Buna göre; öykünün giriş ve gelişme bölümünde normal gelişim gösteren çocuklar genel olarak DEHB’li çocuklara göre daha yüksek puanlar almışlardır. Öykünün sonuç bölümü karşılaştırma sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı fark çıkmamıştır.

Yapılan çalışma sonunda DEHB olan çocukların “konudan uzaklaşma” ve “geyiği farklı isimlendirme” hatalarını daha fazla yaptıkları bulunmuştur. Değerlendirme soruları bölümünde genel olarak soruları yanıtlama ile ilgili olarak normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB olan çocuklar arasında fazla bir farklılık bulunmamakta, detay bilgilerde farklılık olduğu belirlenmiştir.

Öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı ile ilgili olarak; öykü uzunluğu bölümünde DEHB olan çocukların daha yüksek oranda sözcük tekrarı yaptıkları, C birim sayısı, toplam sözcük sayısı, farklı sözcük sayısı, sözce söyleme hızı, anlamlı sözce kurma hızı, sözcük söyleme hızı ve farklı sözcük söyleme hızı maddelerinde normal gelişim gösteren çocuklar DEHB olan çocuklardan daha başarılı olmuşlardır.

Genel olarak araştırma sonucunda öykü anlatma becerileri açısından yaşın etkili olduğu, bu becerilerin gelişimsel süreç ile kazanıldığı söylenebilir. Cinsiyetler arasındaki farklılık için kız çocuklarının erkek çocuklardan detay bilgileri hatırlamaları konusunda daha fazla başarılı oldukları söylenebilir.

Bu çalışma ile DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocukların öykü anlatma becerileri arasındaki farklar ortaya konulmuş, DEHB olan çocukların bu konudaki güçlüklerinin olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışma sonunda anlatı analizine dayalı değerlendirmelerin daha sıklıkla kullanılması gerektiği önerilmektedir.

Yapılan çalışma sonunda DEHB olan ve normal gelişim gösteren çocukların öykü anlatma becerileri arasındaki farklılık ortaya konmuştur. Ülkemizde bu konuya benzer olarak rastlanan tek çalışma Maviş ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmadır. Bu çalışmada kullanılan öykü kitabı aynıdır. Ancak öykü anlatma yöntemi olarak yeniden anlatma yöntemi uygulanmış ve sadece 9 DEHB olan çocuk ile çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarının bu nedenle bu çalışma ile örtüşmediği düşünülebilir. Resimlere bakarak öykü anlatmada DEHB olan çocuklar ile normal gelişim gösteren çocuklar arasındaki farklılığın daha iyi bir biçimde ortaya konduğu söylenebilmektedir. Ayrıca bu çalışma, resimlere bakarak öykü oluşturma yöntemi kullanılarak normal gelişim gösteren çocukların öykü anlatma becerilerini değerlendiren çalışma olarak ülkemiz için örnek olabilecektir.

Öykü anlatma becerilerinin akademik becerilerin ön belirleyicisi olması ve dil değerlendirmede faydalı bir yöntem olması nedeniyle bu yöntemin değerlendirme tekniği olarak kullanılmasının faydalı olacağı söylenebilir.

Ülkemizde anlatı analiziyle ilgili sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Özellikle hem okul öncesi hem de ilköğretim çağındaki çocukların dil ve bilişsel gelişim özelliklerinin belirlenmesi ve gelişimsel ihtiyaçlarının saptanması için bu yöntemin kullanılarak bilimsel çalışmalar yapılması, elde edilen sonuçlara göre de eğitimsel düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu yöntem sadece normal gelişim gösteren çocuklar için değil DEHB, Özgül Öğrenme Güçlüğü, Otizm, İşitme engeli, zihinsel engel vb. tanıya sahip özel gereksinimli çocukların akademik becerilerinin değerlendirilmesi ve eğitimsel uyarlamaları için de önemlidir. Bu nedenle hem normal gelişim gösteren hem de özel gereksinimli çocukların gelişimsel düzeylerinin belirlenmesi ve eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanması için bu yöntemin sıklıkla kullanılması önerilmektedir.

Yapılan çalışmalarda genellikle öyküyü yeniden anlatma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle anlatı analiziyle ilgili resimlerden öykü oluşturma, resimlere bakarak sözel tekrar etme, filmde tekrar etme, öykü elementlerini tamamlama, modeli taklit ederek öykü anlatma vb. yöntemlerle de ilgili çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksu-Koç, A. (2005). *Dil Edinimi Araştırmalarının Dil Bozuklukları Açısından Önemi*. 2. Ulusal Dil ve Konuşma Bozuklukları Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara: Kök Yayıncılık, 39-56.
- Andreou, G., Agapitou, P. ve Karapetsas, A. (2005). Verbal Skills in Children with ADHD. *European Journal of Special Needs Education*. 20: 231-238.
- Barkley, R., A. (1997). *ADHD and the Nature of Self-Control*. The Guilford Press, New York.
- Breznitz, Z. (2003). The Speech and Vocalization Patterns of Boys with ADHD Compared to Boys with Dyslexia and Boys without Learning Disabilities. *J Genetic Psychol*. 164: 425-452.
- Caulfield, J. (2000). *The Storytelling Club: A Narrative Study of Children and Teachers as Storytellers Dissertation Abstracts International*, Unpublished Doctoral Dissertation & Theses, University of Toronto: Toronto.
- Flory, K., Milich, R., Lorch, P., E., Hayden, A., Strange, C. Ve Welsh, R. (2006). Online Story Comprehension Among Children with ADHD: Which Care Deficits are Involved? *J Abnormal Child Psychol*. 34: 853-865.
- Hallahan, D., P., Lloyd, J., W., Kauffman J., M., Weiss, P., M., Martinez, E., A. (2005). *Learning Disabilities, Foundations, Characteristics, and Effective Teaching*. Third Edition, Pearson Education Inc.
- Houghton, S., Cordin, R. Durkin, K. ve Whiting K. (2008). Salience and Temporal Sequencing of Time-Related Actions in Boys with Attention Deficit/Hyperactivity Disorder Child. *Neuropsychology*. 14: 60-70.
- Humphries, T., Kotlun, H., Malone, M. ve Roberts, W. (1994). Teacher-identified Oral Language Difficulties Among Boys with Attention Problems. *Developmental and Behavioral Pediatrics*. 15 (2), 92-98.
- Jakobson, A. ve Kikas, E. (2007). Cognitive Functioning in Children with and without Attention-Deficit Hyperactivity Disorder with and without Comorbid Learning Disabilities. *Journal of Learning Disabilities*. 40(3),194-202.
- John, F. C., S. (2001). *Story Retelling and Attention Deficit Hyperactivity Disorder*. Unpublished Master's of Arts Thesis. University of Toronto: Toronto.
- Jolles, J. (2010). Speed of Language Comprehension is Impaired in ADHD. *Journal of Attention Disorders*. 13(4), 374-385.

- Lewis, M., Miller, S., M. (1990). *Handbook of Developmental Psychopathology*. Plenum Press: New York and London.
- Lorch, E., P., Milich, R. ve Sanchez, P.R. (1998). Story Comprehension in Children with ADHD. *Clinical Child and Family Psychology Review*. 1(3),163-178.
- Marton, I. , Wiener, J., Rogers, M. , Moore, C. Ve Tannock, R. (2009). Empathy and Social Perspective Taking in Children with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *J Abnorm Child Psychol*. 37:107–118.
- Mathers, E., M. (2006). Aspects of Language in Children with ADHD. *Journal of Attention Disorders*. 9 (3), 523-533.
- Maviş, İ., Şanlı, N. ve Şen, A. (2008). Oral Narrative Assessment of Cohesion Among Turkish Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). Learning Disability and Comparison of Children with Normal Development. Oral Presentation in ICOSE 2008, 2nd *International Conference on Special Education*, 18-21 June, Muğla, Turkey.
- Mayer, M. (1969). *Frog Where Are You? Dial Books for Young Readers*. A Division of Penguin Putnam Inc. New York.
- Purvis, K., L. ve Tannock, R. (1997). *Language Abilities in Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder; Reading Disabilities and Normal Controls*. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 25: 133-144.
- Redmond, S. M. (2004). Conversational Profiles of Children with ADHD, SLI and Typical Development. *Clinical Linguistics and Phonetics*. 18(2), 107-125.
- Renz, K., Lorch, E. P., Milich, R., Lemberger, C., Bodner, A. ve Welsh, R. (2003). Online Story Representation in Boys with Attention Deficit Hyperactivity Disorder. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 31: 93-104.
- Sneider, P., Dube, R., V. & Hayward, D. (2003). *The Edmonton Narrative Norms Instrument (ENNI): Introduction*. www.rehabmed.ualberta.ca/spa/enni/pdf/manual%20Intro.pdf (08.01.2009).
- Skowronek, S., J. Leichtman, D., M. ve Pillemer, D., B. (2008). Long-Term Episodic Memory in Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder. *Learning Disabilities Research & Practise*. 23(1), 25-35.
- Tannock R (2002). *Language, Reading, and Motor Control Problems in ADHD*. A potential Behavioral Phenotype. In: Greenhill LL (ed) *Learning Disabilities, Implications for Psychiatric Treatment*. Washington: American Psychiatric Press.
- Tekin, Halil (2004). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. 17. Baskı, Ankara: YargıYayınevi
- Tirosh E, Cohen A (1998) Language Deficit With Attention-Deficit Disorder: A Prevalent Comorbidity. *J Child Neurol*.13.10.493–497.
- Wassenberg, R., Hendrisken, J., G., M., Hurks, P., P., M., Feron, F., J., M., Ules, J., S., H. ve Jolles, J. (2010). Speed of Language Comprehension is Impaired in ADHD. *Journal of Attention Disorders*. 13(4). 374-385.